

T.C.
EDİRNE BELEDİYE BAŞKANLIĞI

29 EKİM 1923 - 2023
CUMHURİYET'İN 100. YILI ANITI, ANMA
ALANI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ
PROJESİ

PROJE HAZIRLAMA KOŞULLARI

BAŞKANDAN MESAJINIZ VAR

Recep GÜRKAN
Edirne Belediye Başkanı

Türk Milleti 1. Dünya Savaşı sonrasında yurdunu işgal eden emperyalist güçlere karşı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde bir araya gelerek dünyada eşi benzeri görülmemiş bir ulusal kurtuluş mücadelesi başlatmış ve bu mücadeleyi zaferle sonuçlandırarak tüm mazlum milletlere umut olmuştur. Kazanılan bu zafer 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilanı ile taçlandırılmış ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti, modern toplumlar arasındaki yerini almıştır.

2023 yılı itibarı ile ilanın 100. yılını kutlayacağımız Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması sonrasında 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a ayak basarak ivedilikle kurtuluş mücadelesini başlatmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk kurtuluş mücadelesi için örgütlenme yolunda ilk iş olarak Samsun'dan ordu komutanları ve cemiyetler ile irtibata geçmiştir.

Nutukta; Mustafa Kemal Atatürk'ün, Amasya'dan 18 Haziran 1919 tarihinde, Edirne'de 1'inci Kolordu Komutanı Cafer Tayyar Bey'e şifre ile verdiği direktifte başlıca şu hususları belirttiği görülür:

“Millî istiklâlimizi boğan ve vatanımızın parçalanması tehlikelerini hazırlayan İtilâf Devletleri'nin yaptıkları, İstanbul hükûmetinin esir ve güçsüz durumu sizce de bilinmektedir. Milletın kaderini böyle bir hükûmetin eline teslim etmek, yıkılmaya mahkûm olmaktır. Trakya ve Anadolu'daki millî teşkilâtların birleştirilmesi ve milletın sesini bütün gürlüğü ile dünyaya duyurabilmesi için, güvenli bir yer olan Sivas'ta ortak ve güçlü bir hey'et kurulması kararlaştırılmıştır. Trakya Paşaeli Cemiyeti, yetki sahibi olmamak üzere İstanbul'da bir hey'et bulundurabilir. Ben İstanbul'da iken Trakya Cemiyeti üyelerinden bazılarıyla görüşmüştüm. Şimdi zaman geldi. Gereken kimselerle gizlice görüşerek derhal teşkilât kurunuz ve benim yanıma da temsilci olarak değerli bir iki kişi gönderiniz. Onlar gelinceye kadar Edirne ilinin haklarının savunucusu olmak üzere, teşkilât üyelerinin beni vekil seçtiklerini belirten imzalı bir belgeyi kendi imzasıyla ve şifreli telgrafla bildiriniz. İstiklâlimizi kazanıncaya kadar, bütün milletle birlikte fedakârca çalışacağıma mukaddesatım üzerine yemin ettim. Artık benim için Anadolu'dan hiçbir yere gitmemek kararı kesindir.”

21 Nisan 1920 tarihinde Heyet-i Temsiliye'nin toplantısına kadar Kurucu Meclis'in oluşturulması süreci öncesinde ve Kurtuluş Savaşı mücadelesinin hazırlıkları aşamasında Sivas ve Erzurum Kongreleri büyük önem arz etmiştir. Bu tarihi bilgi göstermektedir ki; Edirne bu kongrelerde bazı zorunlu nedenlerle de olsa Mustafa Kemal Atatürk tarafından temsil edilme teklifi şerefine nail olmuş bir şehirdir. 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanı sonrasında Edirne; Atatürk'ün ilke ve inkılaplarına, Cumhuriyet'in temel değerlerine daima bağlı kalan ve bu değerleri günümüze kadar yaşayarak ve yaşatarak getiren bir şehirdir.

29 Ekim 1923'te ilan edilen Cumhuriyet'in 100. Yılında, bugün ay yıldızlı al bayrağımızın altında özgür ve eşit bireyler olarak yaşamamızı sağlayan Cumhuriyetimizin ilan edişinin 100. yıl dönümü anısına “Cumhuriyetin 100. Yıl Anıtı ve Çevre Düzenlemesi” çalışmalarında yer alacak Bilimsel Danışma Kurulu ve tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyor ve başarılar diliyorum.

SUNUŞ

KURUCU MECLİS VE EDİRNE

Prof. Dr. Osman İNCİ

Ülkemiz 1918’de başlayan Ulusal kurtuluş savaşıyla özgürlüğünü kazandı, 29.Ekim 1923 de Türkiye Cumhuriyeti kuruldu, “kurucu irade” öncülüğünde köklü reformlar ve devrimlerle büyük bir dönüşüm yaşadı.

Edirne, vatanın kurtuluşu ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kuruluşu sürecinde Trakya’ya öncülük etmiştir. Mondros Mütarekesi 30 Ekim 1918 günü imzalandıktan 3 gün sonra, 2 Kasım 1918’de Edirne Milletvekili Faik Kaltakkıran, Edirne Belediye Başkanı Şevket Dağdeviren, Avukat Mehmet Şeref Aykut, Tüccar Kasım Yolageldili’nin İstanbul’daki yazıhanesinde yaptıkları toplantıda; Trakya’da sivil örgütlenme kararı aldılar. Trakya’da Şehir, kaza ve köylerde “çoban ateşi” yakmaya başladılar. Bu tarih Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin kuruluş tarihi olarak kabul edilir.

Kurtuluş Savaşında 30 Kasım 1918-23 Nisan 1920 arası (Türkiye Büyük Millet Meclisi açılışına kadar) kongreler dönemidir. Kazalarda-Kentlerde, Vilayetlerde yöresel kongreler organize edilmiştir. 19 Mayıs 1919’dan 6 ay önce kurulan bu cemiyet tüm Trakya’da örgütlenmesi sonrası Anadolu’daki diğer cemiyetlerle de birleşti.

Kurtuluş savaşı sürecinde kurulan İlk meclise 5 milletvekili gönderen, Edirne kurtuluş, kuruluş ve sonrasında Cumhuriyet’e her koşulda sahip çıkmıştır. Mustafa Kemal Atatürk 21 Nisan 1920 günü Heyet-i Temsiliye’yi Ankara’da toplantıya çağırdı. Birinci Mecliste (Yeni Türk Devletinin Kurucu Meclisi) Edirne; İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Cafer Tayyar Eğilmez, Faik Kaltakkıran ve Mehmet Şeref Aykut ile temsil edilmiştir. Edirne Milletvekilleri: Kurtuluş Savaşı Garp ve Şark Cephesi Komutanları, Trakya Milli Komutanı ve Malta sürgünlerinden oluşuyordu*.

Birinci Meclis’te birkaç grup vardı: Mustafa Kemal Mecliste Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i hukuk grubunu kurdu. Grubun amacı Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararlarına uygun devlet yapılanmasıydı. Bu grup diğer bir deyimle “Kalpaklılar” grubudur. Edirne Milletvekilleri tüm süreçlerde “Kalpaklılar” grubunda yer almıştır.

Birinci Meclis Edirne Milletvekilleri kurtuluş ve kuruluş aşamasında, Cumhuriyet devrimleri ve dönüşüm süreçlerinde çok büyük ve ciddi görevler üstlenmişlerdir. Edirne Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Başbakanı’nı vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti 29 Ekim 1923 de ilan edildi ve ilk hükümet 30 Ekim 1923 günü İsmet İnönü Başbakanlığında kuruldu. İsmet İnönü Garp Cephesi Komutanı, Lozan Kahramanıdır.

Kazım Karabekir Doğu Cephesi komutanı. Ülkenin kaderine değiştiren kişilerdendir. Erzurum Kongresi başlangıcında, Osmanlı Sarayı Mustafa Kemal’in tutuklamasını emrettiği halde Kolordu komutan Kazım Karabekir tutuklamadı. Askerlikten istifa etmiş Mustafa Kemal dâhil herkes tutuklamayı beklerken Kazım Karabekir: **Paşam dün olduğu gibi bu gün de kolordumla emrinizdeyim. Sizi koruması için bir bölük asker getirdim.**” demiştir.

Cafer Tayyar Eğilmez 1. Kolordu komutanı, Mustafa Kemal Samsun’a çıktıktan sonra da görüşmeleri sürdürmüş 12 Kasım 1919’da çektiği telgrafla bağlılığını bildirmiştir. Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine girmiş ve Cemiyet kararıyla “Trakya Milli

Komutanı” ilan edilmiştir. İstanbul’un İşgalini protesto eden bildiri yayınlamış ve Edirne’de sıkıyönetim ilan etmiştir.

Mehmet Şerafettin Aykut Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurucu kadrosundadır. Sivil örgütlenme çalışmaları sırasında Journallenmiş, Edirne’de tutuklanmış, sonra İstanbul Yıldız’daki Kabasakal Mehmet Paşa Divan-ı Harbinde rejime hakaretten yargılanmış, siyasi tutuklu olarak 8 yıl sürgün cezasına çarptırılmış, 1897’de Trablusgarp’a sürülmüştür. 29 ay sonra kaçmayı başarmış ve sivil örgütlenmeyi, aydınlanma çalışmalarını aktif olarak sürdürmüştür. Milletvekili olmuş, İngilizlerce 18 Mart 1920 de Malta’ya sürülen Hukukçu ve gazetecidir.

Faik Kaltakkıran Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurucusu, Kuvva-yı Milliyeci, Milli Mücadele kahramanı, İstanbul’un 16 Mart 1920 İngiliz İşgalinden 2 gün sonra 18 Martta tutuklanıp Malta’ya sürülen Meclis-i Mebusan üyesi. TBMM I. Dönem Başkan vekilliği yapmıştır. İstanbul ve Trakya Şeker Fabrikaları kurucuları arasındadır.

Birinci Meclise diğer illerden gelen vekillerin özgeçmişleri bu düzeyde zengin değil: Eğitim, bilgi, deneyim, yönetim, Liyakat bağlamında Edirne Milletvekilleri oldukça farklıdır. Ancak Ankara hariç: Mustafa Kemal Atatürk Ankara Milletvekilidir.

Cumhuriyetimizin ilanının 100. Yılında, kurucuları ve Cumhuriyet değerlerini önceleyerek kadim şehir Edirne’yi 100. Yıl Anıt/Anma alanı ile taçlandırmak tarihi bir görevdir. Edirne çağlar boyu Balkanların “Sıklet Merkezi” özelliğini korumuştur.

Cumhuriyetin ilanı felsefesini, Cumhuriyet değerlerini ikinci yüzyılına taşıyacak, özgürlüğü, barışı, aklı ve bilimi önceleyen bir sanat eseri geleceğimizi de aydınlatacaktır.

*Malta sürgünleri İstanbul’un İngilizler tarafından işgalinden sonra 1919-1920 yıllarında İngilizler tarafından tutuklanarak bir İngiliz sömürgesi olan Malta’ya sürülen 145 Devlet adamı, yönetici, asker, aydın için kullanılan bir terimdir.

TARİHÇE

Prof. Dr. Osman İNCİ

“Avrupa’da çiftçiliğin ortaya çıkışını anlatan en önemli buluntu yeri Enez’dir” (Prof. Dr. Mehmet Özdoğan). Edirne/Enez-Hocaçeşme yerleşimleri günümüzden 8400 yıl öncesine tarihlendiği görülmektedir. Toprak ile suyun doğal birlikteliği, tahılın keşfedildiği ve sofraların kurulduğu, yerleşik sisteme geçildiğinde yaşamın kültürel yapıtları da ortaya çıkar. Avrupa kara parçasında en önemli toprak parçası Trakya’dır. Doğası ile birlikte üzerinde yaşayan kültürler de denge içindedir.

Amasyalı Tarihçi, Coğrafyacı ve Filozof Strabon, Trakların 22 kabile olduğunu yazmakta. Avrupa’nın en güçlü milletlerinden olduğunu ve bunlardan 3 tanesinin Meriç-Tunca bölgesinde yerleştiğini bildirmekte. Ainos’un (Enez) Trak kabilelerinden Apsintler tarafından kurulduğunu, Trak Kralı Poltys isminden dolayı ilk isminin Poltyobrian olduğu antik çağ yazarlarınca belirtilmekte. Benler, Odrysler ve Bettegerriler Tunca vadisinde, Edirne çevresinde, Meriç’in orta ve aşağı bölümünden sahile kadarki alana hâkim olmuşlar. Bu bereketli topraklarda arpa, buğday ve çeşitli yiyecekler üretmiş, küçükbaş hayvan ve at yetiştirmişler. Trakların ticaretini yapabilecek derecede şarap ürettiği, iri ve hızlı koşan atlar yetiştirdiği bildirilmekte.

Odrysler ve Bettegerriler Meriç ve Tunca’nın kavuştuğu yerde açık şehir veya pazar yeri kurmuşlardır. Kentte, Tunca’nın Meriç’le birleşmeden önceki çizdiği yarım daire şeklindeki kavis içine yerleşmişlerdir. Şevket Aziz Kansu öncülüğünde 1959’da Edirne’nin yaklaşık 5 km. kuzeybatısında Tunca kıyısındaki Çardakaltı bölgesinde yapılan kazıların kültür belgeleri arasında; çanak, çömlek, bezekler, el değirmeni, cilalı balta bulundu. Bunların M.Ö. 3500 yıllarında yaşayanlara ait olduğu (Geç Kalkolitik-Erken Tunç Çağı M.Ö. 4-3 bin) bildirilmektedir (5). Şehir süreç içinde Makedonyalılar ve Romalılar tarafından geliştirilmiştir. Odrysler zamanında ismi Odris veya Odrisia, Makedonyalılar ise Oriesta/Orestias ismini vermişlerdir. Sonraki yıllarda bölge Akalar hâkimiyetine geçmiş, eski Grekler eline geçince ilk kez polis (şehir) olmuş. İskitler, Persler, tekrar Traklar, Makedonlar ve Keltler ele geçirmişler. Romalılar ordugâh şehri yapmış. M.S. 124 yılında Roma İmparatoru Hadrianus Orestia’ya kent statüsü vermiş. Adını Hadrianopolis olarak değiştirmiş. M.S. 2. yüzyılda Hadrianopolis’i çevreleyen surlar ve 4 kule yaptırmış, (halk arasında “Makedonya Saat Kulesi” olarak bilinen kule, bu 4 kuleden ayakta kalandır, kazılarda sur kalıntıları da ortaya çıkarıldı). Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca şehir Doğu Roma’da kalmış. Roma ve Bizans İmparatorlukları döneminde yolların kesişme noktası Hadrianopolis yine savaşlara ve istilalara maruz kalmıştır. Hunlar, Avarlar, Gotlar, Peçenek ve Bulgarlar güçlerince kuşatılmıştır. Edirne, Bizans İmparatorluğu süresince ülkenin başkentini (İstanbul) koruma görevini üstlenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de İstanbul’u batıdan gelen tehditlere ve tehlikelere karşı korumanın ön kalesi işlevini üstlenmiştir. Nitekim 93 harbinde (1877-78) batıdaki savunma hatları kırılınca Ruslar İstanbul eşiğine, Yeşilköy’e kadar gelmiş ve Osmanlı Devleti varlığını tehdit etmiştir.

Edirne sürekli Balkanlardan inen tehlike ve istilaların tehdidi altında kaldı. Bulgar saldırıları yüzyıllarca sürmüştür. Haçlı Seferleri de Edirne üzerinden gerçekleşmiştir (6).

Türk grupları 1251 yılında Rumeli’ye geçmeye başlar. Halil İnalçık ilk güçlü geçişin 1261’de “Konyarlar” olarak adlandırılan grubun yaptığını yazmakta. Edirne çevresi ve Trakya

derinlikleri Türkler tarafından alınınca Edirne Tekfur'u önce Enez'e ve takiben Sırbistan'a kaçtı, Edirne'de yaşayan halk can güvenliği karşılığında Lala Şahin Paşa'ya teslim oldular (7)

Edirne I. Murad tarafından 1361'de alındı ve 1365-1453 yılları arası Osmanlı Başkenti oldu (8). Edirne'nin alınması Osmanlıların Avrupa'ya kesin olarak yerleşme tarihi olup ayrıca Balkan ve Avrupa tarihi açısından da dönüm noktasıdır. 1453'de Edirne hem askeri hem de siyasi etkinliklerin merkezi olmuştur. İstanbul'un fetih hazırlıkları burada yapılmış ve İstanbul alındıktan sonra İstanbul'un iskânı için çok sayıda Türk nüfusu gönderen yerlerin başında gelmektedir. İstanbul Başkent olduktan sonra Edirne Osmanlı'nın ikinci önemli şehridir. Osmanlı, Anadolu'da kurulmuş olmakla birlikte bir Avrupa İmparatorluğu'dur. Sanat ve kültürel yapılarının büyük çoğunluğu Avrupa kentlerindedir.

Osmanlı'da gerileme dönemi başladıktan sonra 19. yüzyılda Balkanlardan gelen tehditleri göğüsleyen şehirdir. Osmanlı'ya batıdan gelen saldırı ve işgallerde Edirne savunma kalesi görevi üstlenmiştir. İlk işgal 1828-29; Türk – Rus Savaşı sonrası 22 Ağustos 1829'da Ruslar kente girdiler ve 14 Eylül 1829 günü Edirne'den ayrıldılar. 1877-78 Türk Rus Savaşı; Ruslar 20 Ocak 1878'de girdiler ve işgal 13 Mart 1879'da bitti. 1912 Balkan Savaşı; 26 Mart 1913 Bulgar ve Sırlar girdi ve 22 Temmuz 1913'te Edirne işgalden kurtuldu.

10 Ağustos 1920 Sevr Antlaşması ile Doğu Trakya ve Edirne, Yunanlılara verilmiştir. Edirne'nin dördüncü ve son işgalinde Yunanlılar 25 Temmuz 1920'de Edirne'ye girmişti. Kurtuluş Savaşı 30 Ağustos 1922'de zaferle sonuçlandı, 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes antlaşması, 15 Ekim 1922'de uygulamaya girdi. Refet Paşa (Bele) 19 Ekim 1922'de Mudanya'dan İstanbul'a geldi, Ankara Hükümeti'nin İstanbul Temsilcisi olmuştu. 23 Ekim 1922'de Refet Paşa, İstanbul'da itilaf devletleri generalleri ile Doğu Trakya devir ve teslim tarihlerini belirledi. Edirne Yerel Tarih Grubu Başkanı ve Edirne Eski Belediye Başkanı Güngör Mazlum'un "İHLAMURLAR AÇARKEN" isimli romanında kurtuluş günleri özetle şöyle anlatılır: "Yunanlılar 22 Kasım 1922'de Edirne'den ayrıldı, TBMM tarafından Edirne'ye vali atanan Şakir Bey (Kesebir) 24 Kasım 1922 Perşembe gecesi saat 11.00'de Edirne'ye giriş yaptı. Kurtuluş töreni 25 Kasım günü yapıldı. Geceyi Sazlıdere'de geçiren Türk Askeri Birlikleri sabah Vali Beyi karşılamak üzere Edirne girişinde Hacılarezanı'nda yerlerini aldılar. 25 Kasım sabahı Havsa'yı teslim alan Vali Şakir Kesebir ve mahiyeti aynı Cuma günü saat 13.00'de Hacılarezanı'na geldi. Büyük ve coşkulu kalabalık karşıladı. Valiliğe giderek kurdeleyi kesti ve hükümet avlusuna girdi."

Meriç Nehri'nin diğer tarafındaki Karaağaç nahiyesi ve Bosnaköy bölgesi 24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması ile savaş tazminatı olarak geri verilmiş ve 15 Eylül 1923 günü törenle teslim alınmıştır. Trakya Üniversitesi tarafından üniversitenin Karaağaç yerleşkesine, Tarihi Gar Binası yanına Lozan Barış Anıtı yaptırıldı. Anıt, Lozan Müzesi ve Meydanı 19 Temmuz 1998 günü dönemin Sayın Cumhurbaşkanı tarafından açıldı. Lozan Fidanlığı'na 22 yıldır her 29 Ekim günü törenle bir fidan dikilir.

Bu işgal yıllarında Trakya'da ciddi sivil örgütlemeler olmuştur. Doğu Trakya'nın işgalinden önce Osmanlı'nın çöküşünü gören yurtseverlerin sivil örgütlenmesi örneklerinden en önemlisi Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'dir. Mustafa Kemal tarafından henüz Anadolu'da Milli Mücadele başlatılmadan önce Edirneli 4 kişi İstanbul'da Tüccar Kasım Efendi'nin yazıhanesinde toplanıp sivil örgütlenme kararı almışlar. Avukat Mehmet Şeref Aykut, Edirne Belediye Başkanı Şevket Dağdeviren, Milletvekili Faik Kaltakkıran ve Tüccar Kasım Yolageldili 2 Kasım 1918 günü bir cemiyet kurulması kararı aldılar. Yoğun çalışmalar sonrası 30 Kasım 1918'de Edirne Merkez olmak üzere cemiyet kuruldu. Trakya'nın diğer il ve ilçelerinde yoğun katılımlarla genişledi. Toplantılar yaptılar ve bildirimler yayınladılar, gazete çıkardılar. Cemiyetin 9 Ekim 1919 toplantısı sonrası Belediye Başkanı Şevket Dağdeviren Mustafa Kemal'e çektiği telgraf ile Anadolu'daki diğer cemiyetlerle Anadolu ve

Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısında birleşme dileklerini ilettiler. 19 Mayıs 1919 Anadolu Kurtuluş Harekati'ndan 6 ay önce kurulan bu cemiyet, ulusal direnişin öncü kuruluşlarından. Mustafa Kemal'in bilgisi ve direktifleri ile örgütlenmiştir. 24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması sonrası çalışmalarına son vermiştir.

Kasım Yolageldili, Yunan işgali öncesi Bulgaristan'a geçerek Kızanlık ve Eski Zağra'da sivil grupları örgütleyerek çeteler kurmuş, Bulgaristan sınırından geçerek Edirne ve çevresindeki Yunan Birlik ve Karakollarına baskınlar yapılmasını sağlamış, sürekli taciz etmişlerdir. Trakya Yunan Tümeni'nin Anadolu'ya geçmesini önleyerek Anadolu mücadelesine çok büyük katkı sağlanmıştır. Kasım Yolageldili, Edirne'nin Cumhuriyet Dönemi (1922 – 23) ilk Belediye Başkanıdır.

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ile Edirne ve Trakya da işgalden kurtuldu. Batıdan gelen tüm saldırı ve askeri seferlerde Edirne ilk savunma hattı görevini sürdürdü. Halk arasında 93 harbi de denilen 1877-78 Türk-Rus harbinde Ruslar, Balkan Osmanlı savunma hattını kırdıktan sonra Yeşilköy'e İstanbul kapılarına kadar gitmiştir ve Ayastefanos Antlaşması ile geri çekilmiştir. Bu antlaşmayı beğenmeyen Batılılar, Osmanlı ile Berlin Antlaşması yapmıştır. Avrupa'dan Anadolu'ya büyük göç başlamış ve yaklaşık 1 milyon mülteci gelmiştir. Edirne, Osmanlı'nın Avrupa'ya karşı savunma hattı görevini yaklaşık 250 yıl sürdürmüştür. Osmanlı geri çekilirken son savunma kalesi Edirne. Eğer Edirne düşerse İstanbul'un yolu açılır, tıpkı 93 harbinde olduğu üzere. Ayrıca Balkan Savaşı'nda Edirne her türlü olumsuz koşullara karşı 155 gün direnmiş ve Edirne – İstanbul arasındaki mevzilerin tahkimatına zaman kazandırmıştır. Öğretmen, tarihçi, yazar İsmail Habip Sevük "13 Eylül 1683 günü Viyana'da başlayan çekilme 238 sene sonra 13 Eylül 1921'de Sakarya'da durdurulmuştur." demektedir. Kurtuluş Savaşı bu toprakların kaderini değiştiren en büyük karşı duruşudur. Sakarya Meydan Muhaberesi, Kurtuluş Savaşı'nın dönüm noktasıdır. İkinci Dünya Savaşı'nda da Hitler güçlerine karşı Trakya savunmasında Edirne ön cephe'dir. Serhad şehri Edirne, Cumhuriyet Döneminde Balkan coğrafyasındaki ağırlığını sanat ve kültür merkezi, dinler şehri, tarih ve kültürü, çok güçlü eğitim kurumları ile sürdürmektedir. Üniversite şehridir.

KAYNAKLAR

1. <https://etso.org.tr/site/edirne/edirnenin-tarihi>
2. Kazancıgil, Ratip; vd. - *Trakya'da Yükseköğretim Tarihi: Kuruluşunun 20. Yılında Trakya Üniversitesi (1982-2002)*. Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları. 2002.
3. Yılmaz, Ercan. - *Heykel Eğitiminde Heykel Koleksiyonlarının Önemi: Trakya Üniversitesi Örneği*. 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (13-15 Ekim 2016, Elazığ) Asos Congres Bildiri Kitabı içinde (s.3124-3133). 2016.
4. Çetin, Turhan. - *Atatürk Anıtları Üzerine, Sanat Yazıları Dergisi*. Sayı: 8. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları. 2001.
5. Kansu, Şevket Aziz. - *Edirne'nin Tarih Öncesine Ait Araştırmalar. Edirne'nin 600. Fethi Yılı Dönümü Armağan Kitabı içinde (s.13-19)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. - 1993.
6. Diktaş, Arzu. - *XVI. Yüzyılın Son Çeyreğinde Edirne'de Sosyal Hayat*. Tez. (Basılmamış Yüksek Lisans). - Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. - 2008.
7. İnalçık, Halil. - *Edirne'nin Fethi (1361).- Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı içinde (s.137-159)*. - Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1993.
8. *Sırasıyla Osmanlı Devleti'nin Başkentleri Hangileridir?*. - Milliyet Gazetesi 19 Mayıs 2021. - s.8
9. Güner, Yavuz. - *Edirne Askeri Tabyalarının Mimarisi*. Tez (Basılmamış Yüksek Lisans). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

1. KURUM VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

T.C. EDİRNE BELEDİYE BAŞKANLIĞI

- a) Adı : Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
b) Adresi : Edirne Belediyesi 100. Yılı Anıtı Yarışma Bürosu
Babademirtaş Mah. Yusuf Şenol Sok. No: 21 Merkez Edirne
c) Telefon Numarası : 0 284 214 19 44 – 0 284 213 91 40 (Dâhili 206)
d) Faks Numarası : 0 284 213 13 01
e) Web Adresi : www.edirne.bel.tr
f) E-Posta : imaredirne@gmail.com

2. PROJENİN ADI, AMACI VE KAPSAMI

ADI: 29 EKİM 1923 – 2023 CUMHURİYET’İN 100. YILI ANITI, ANMA ALANI VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ PROJESİ

Proje, belirlenen yerde ve öngörülen felsefeyi kavrayarak belli bir düzen içinde uygulama olanağı verecektir. Önerilerin tamamı kentin dokusuna uygun uygulama projeleri olmalıdır. Bölgenin doğal, kültürel verilerini önceleyen tasarımlar sunulmasına fırsat vermektedir. Yapılacak anıt ve çevre düzenleme projesinin, kentin ve belirlenen mekânın bölge ve şehircilik planlaması, kentsel ve yerel uyumu, geçmiş ve gelecek imgeleri içermesi, gelecekte etaplar halinde yapılacak eklentileri de kapsamı çağdaş anlayış gereğidir.

29 Ekim 2023’de Cumhuriyet’in 100. Yılı Anıtı açılışının yapılması hedeflenmektedir.

Tasarım ve düzenlemeler tarihi doku ve doğal özellikler taşınmalıdır. Geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bağ kurabilmelidir. Ulusal ve yerel özellikleri kapsayan ve aynı zamanda çağdaş teknoloji kullanımı ile özgün ve estetik etkisi yüksek olmalıdır. Sanatçının anlatmak istediği tarzda biçimsel, düşünsel ve kavramsal bütünlük içermelidir. Bulunduğu mekânın tarihi alan dışındaki kentsel konumuna değer katmalı, yakın çevresini dönüştürebilecek özellikler taşınmalıdır.

Cumhuriyet’in ilanının 100. yılında, kuruluş döneminin değerini yüceltecek ve aynı zamanda Cumhuriyet’in ikinci yüzyılına girerken Edirne’nin her daim çağdaş kalma inanç ve direncini simgeleyecek bir eser yaratılmasının yanı sıra çevresi ile bütünleşen, şehri anlatan, şehrin kültürü ile bütün ve estetik olarak da göze hitap edebilen bir eser olması amaçlanmaktadır.

3. CUMHURİYET ANITININ YAPILACAĞI ALANIN KONUMU

Şükrüpaşa Mahallesi, Şükrü Paşa Caddesinde bulunan proje alanı; doğusunda Edirne Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi, kuzeyinde Buçuk Tepe Mezarlığı önünden geçen Şükrüpaşa Anıtına çıkan yol, batısında otopark, güneyinde Şükrüpaşa Caddesinin sınırlandığı alandır.

Görsel 1: Yarışma Alanının Konumu

Görsel 2: Hâlihazır Harita Örneği

Görsel 3: Proje Alanını Gösterir Ortofoto

4. KRİTER, DEĞERLENDİRMELER VE ÖNERİLER

- 29 Ekim 2023’de Cumhuriyet’in 100. Yılı Anıtı açılışının yapılması hedeflenmektedir, eserin yapım süreci göz önünde bulundurulmalıdır.
- Cumhuriyetin ilanının 100. yılında, kuruluş döneminin değerini yüceltmeli ve aynı zamanda Cumhuriyet’in ikinci yüzyılına girerken Edirne’nin her daim çağdaş kalma inanç ve direncini simgelemesi,
- Ziyaretçilerinin, verilen mesajları algılayabilmesine olanak sağlar nitelikte olması,
- Çevresi ile bütünleşen, şehri anlatan, şehrin kültürü ile bütün ve estetik olarak da göze hitap edebilen bir eser olması,
- Peyzaj tasarımı çalışmalarında, ilkeleri belirlenmiş, doğal yapı (iklim, topoğrafya vb.) ile uyumlu, çevreye duyarlı, ekolojik dengeyi destekleyen çalışmaların hazırlanması,
- Sert zemin ve yeşil alanların dengesinin gözetilmesi,
- Anıt ve çevre düzenlemesinin bulunduğu yer ile uyumlu olması,
- Anıtın taşıyıcılığı açısından da değerlendirilmiş olması,
- Çalışmaların görsel nitelikleri ve estetik etki düzeyinin, yüksek değer taşıması,
- Tasarlanacak anıt ve çevre düzenlemesinin; kentsel konumuna değer katan, yakın çevresinin fiziksel koşullarını dönüştürebilecek bir tasarım olması,
- Proje alanının, gece kullanımının sağlanabilmesi için aydınlatma çözümlerinin de sunulması,
- Anıt ve çevre düzenlemesinin biçimsel özellikleri ile düşünsel ve kavramsal özellikleri uyumlu olup bütünlük arz eden bir proje üretilmesi,
- Bulduğu konum, şehir ve şehrin anıtsal eserleri de göz önüne alınması ile birlikte 100. Yıl Anıtı olmak gibi bir görevi olan ve bu yönde mesajları ileten; kurtuluş ve Cumhuriyet değerlerinin özetlendiği bir eser olması beklenmektedir.

Görsel Değerler

- Estetik olması
- Kentten ve çevreden algılanabilecek nitelikte olması

Kavramsal Yaklaşım

- Cumhuriyet değerleri kavramına sahip öğeler içermesi

Çevresel Uyum

- Kentin genel tarihi dokusuna uyumluluğu
- Anıt ve anma alanının yapılacağı alanın coğrafi özelliklerine uyumluluğu

Erişilebilirlik

- Herkes için ulaşılabilirlik durumunu sağlaması
- Tören, toplanma ve ziyaret açısından uygunluğu

Uygulanabilirlik

- Planlamada yerel yönetimlerce ön görülen park alanı ile bütünselliği sağlayabilecek özellikleri taşıması

5. TASARIMCILARA VERİLECEKLER

Yarışma alanına ilişkin bilgi ve belgeler;

- 5.1. İmar Planı (pdf – ncz)
- 5.2. Aplikasyon Krokisi (pdf - ncz)
- 5.3. Plankote (pdf - ncz)
- 5.4. Uydu Görseli (pdf)
- 5.5. Kentteki Konumunu Gösterir Harita (pdf)
- 5.6. Sınırları Gösteren Hâlihazır Harita (pdf - ncz)
- 5.7. Mevcut Durum Fotoğrafları (jpeg)
- 5.8. Drone Çekim Fotoğraf ve Videolar (jpeg – mp4)

6. TASARIMCILARDAN İSTENENLER

6.1. Çizim Seti: Tasarımcılardan, önerilerine ilişkin teslimleri, aşağıdaki başlıkları esas alarak yapmaları beklenir. En fazla 2 adet dikey/yatay A0 pafta teslim edilmelidir. Paftalar, fotoblok baskı halinde olmalıdır.

6.1.1. Kavramsal yaklaşım: Cumhuriyetin Kuruluşunun tarihsel perspektifini bütüncül olarak sunacak projeler beklenmektedir. **Anıt ve anma alanı** tasarımcılarının fikirlerini ilişkilendireceği ve ifade edeceği bölümdür.

6.1.2. Planlama Yaklaşımı: Proje Alanın Edirne lokasyonu, yakın ve uzak çevre ilişkileri, uzaktan algılama, ulaşım ve erişime ilişkin şematik yaklaşımları içermeli ve aktarmalıdır. Yakın çevre ilişkileri kapsamında;

- 1/1000 ölçekte vaziyet planı,
- Yakın çevre ilişkilerini boyutsal olarak anlatacak şemalar,
- Gerek görülmesi halinde etaplama senaryoları hazırlanmalıdır.

6.1.3. Peyzaj Projesi

6.1.4. Tasarım Yaklaşımı: Tüm yapısal, peyzaj ve detay ölçeğini kapsamaktadır. Anıt ve anma alanı projesinin boyutlarına göre;

- 1/200 ya da 1/500 ölçeğinde peyzaj tasarım kararlarını da içeren yerleşim planı,
- Kesit ve görünüş,
- 1/20 veya 1/50 ölçekte prensip detay planları,
- Görseller.

7. BİLİMSEL DANIŞMA KURULU ÜYELERİ

GÖREV	ADI SOYADI *	ÜNVAN-KURUM
Üye	Diñçer ASAR	Şehir Plancısı, Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdür V.
Üye	Fürüzan ASLAN	Prof. Dr. - Peyzaj Mimarı Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanı
Üye	Mehtap CÖMERT	Yar. Doç. Dr. - (E) Dekoratör, Ressam, Edirnekâri Sanatçısı,
Üye	Cenk ERGÜDEN	Mimar, TMMOB Mimarlar Odası Edirne Temsilciliği Yönetim Kurulu Başkanı
Başkan	Osman İNCİ	Prof. Dr. - Tıp Fakültesi (E), Trakya Üniversitesi Eski Rektörü - "Osman İnci Müzesi" Kurucusu
Üye	Ergin SOYAL	Dr. Öğr. Üyesi - Heykeltıraş, Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü
Üye	Gülgün YILMAZ	Prof. Dr. - Sanat Tarihçi, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

* Üyeler, soyadlarına göre alfabetik hizada yazılmıştır.

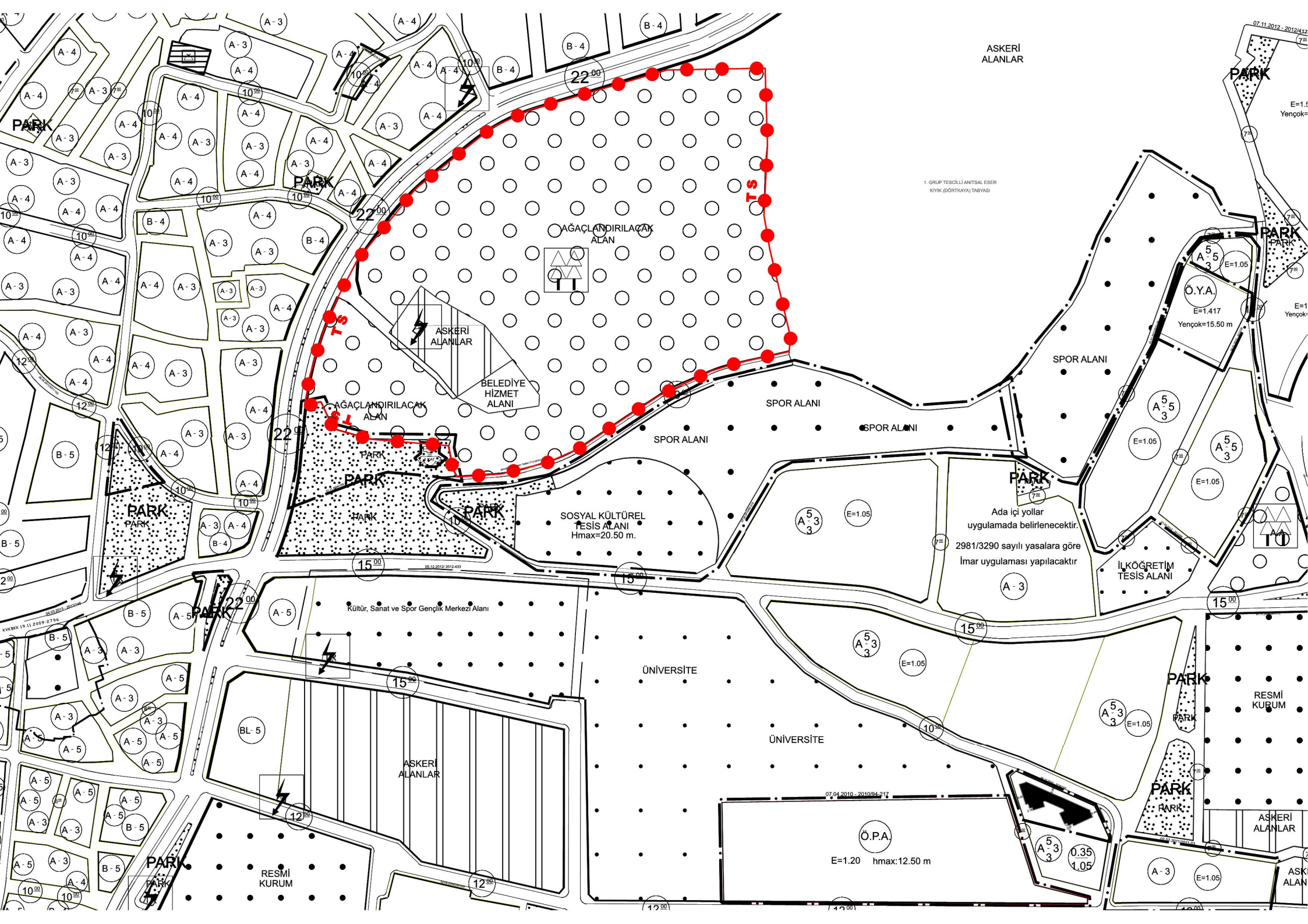
8. PROJE TAKVİMİ

Tasarımcılara Gönderilme Tarihi	: 14.04.2023
Projelerin Son Teslim Tarihi	: 04.06.2023
Bilimsel Danışma Kurulu Değerlendirme Tarihi	: 15.06.2023
Seçilen projenin nihai teslim	: 30.06.2023

9. PROJE TESLİM YERİ VE KOŞULLARI

Proje belirtilen esaslara göre hazırlanacak proje ve ekleri, yarışma takviminde belirtilen son teslim tarihine kadar elden ya da posta veya kargo ile teslim adresi olan Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü UNESCO Dünya Mirası Birimi'ne ulaştırılmalıdır.

Teslim Adresi: Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
UNESCO Dünya Mirası Birimi
Babademirtaş Mah. Yusuf Şenol Sok. No: 21 Merkez - Edirne

ASKERİ ALANLAR

1. GRUP TESCİLLİ ANITSAL ESER
KIVIK (DÖRTKAYA) TABYASI

PARK

E=1.5
Yençok=

AĞAÇLANDIRILACAK
ALAN

ASKERİ ALANLAR

BELEDİYE HİZMET ALANI

SPOR ALANI

SPOR ALANI

SOSYAL KÜLTÜREL
TESİS ALANI
Hmax=20.50 m.

Ada içi yollar
uygulamada belirlenecektir.
2981/3290 sayılı yasalara göre
İmar uygulaması yapılacaktır

İLKÖĞRETİM
TESİS ALANI

Kültür, Sanat ve Spor Gençlik Merkezi Alanı

ÜNİVERSİTE

ÜNİVERSİTE

PARK

RESMİ KURUM

ASKERİ ALANLAR

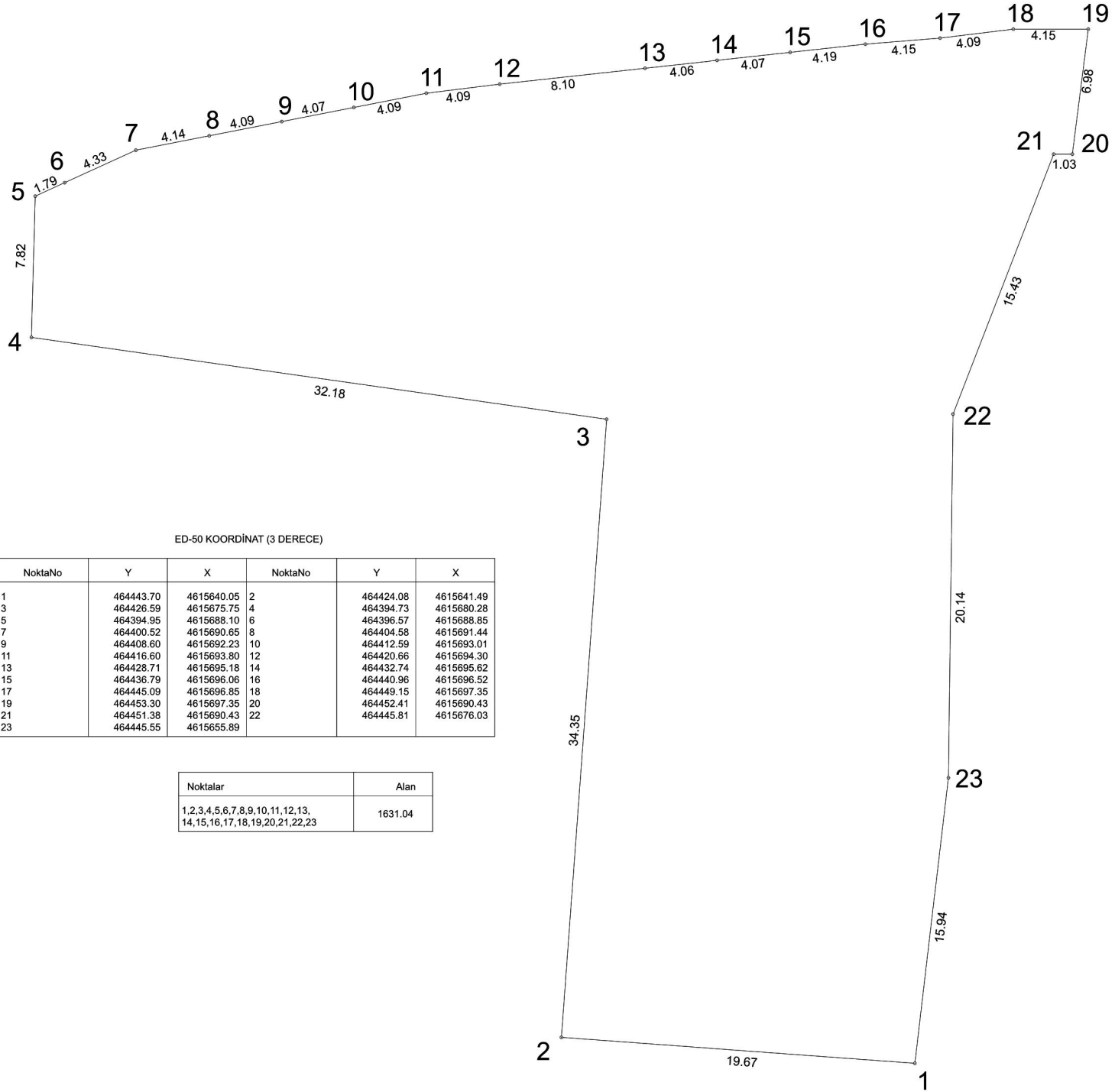
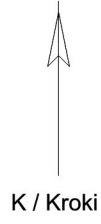
Ö.P.A.

E=1.20 hmax:12.50 m

ASKERİ ALANLAR

RESMİ KURUM

ASKERİ ALANLAR

ED-50 KOORDINAT (3 DERECE)

NoktaNo	Y	X	NoktaNo	Y	X
1	464443.70	4615640.05	2	464424.08	4615641.49
3	464426.59	4615675.75	4	464394.73	4615680.28
5	464394.95	4615688.10	6	464396.57	4615688.85
7	464400.52	4615690.65	8	464404.58	4615691.44
9	464408.60	4615692.23	10	464412.59	4615693.01
11	464416.60	4615693.80	12	464420.66	4615694.30
13	464428.71	4615695.18	14	464432.74	4615695.62
15	464436.79	4615696.06	16	464440.96	4615696.52
17	464445.09	4615696.85	18	464449.15	4615697.35
19	464453.30	4615697.35	20	464452.41	4615690.43
21	464451.38	4615690.43	22	464445.81	4615676.03
23	464445.55	4615655.89			

Noktalar	Alan
1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13, 14,15,16,17,18,19,20,21,22,23	1631.04

SELİMİYE CAMİ

BUÇUKTEPE MEZARLIK

PROJE ALANI

AKM

←-EDİRNE - İSTANBUL->

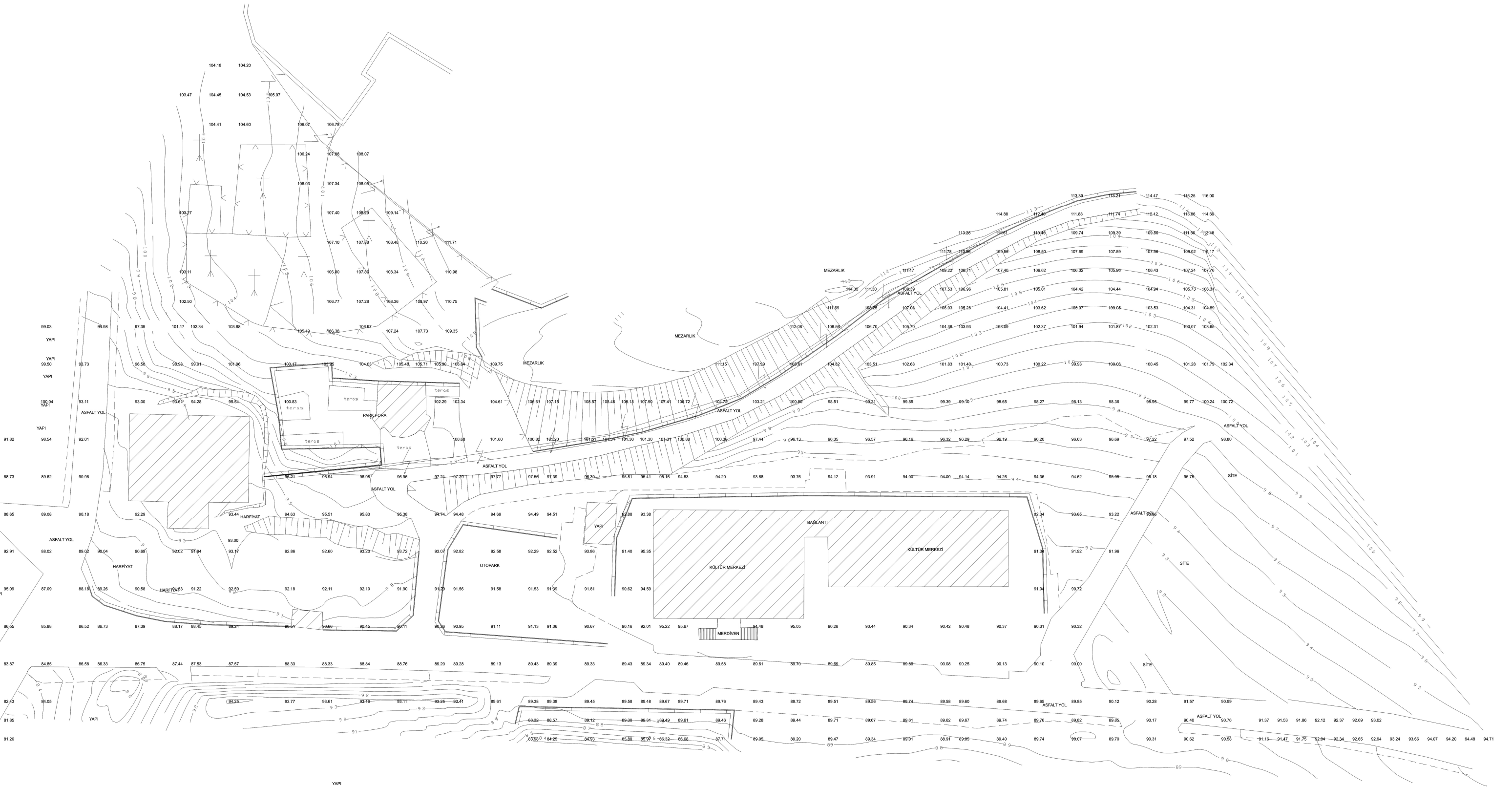
ERASTA AVM

TRAKYA BİRLİK

←-EDİRNE - İSTANBUL->

YAPI

YAPI

